

På plats i Oxhagen

Sid 8–9

Leklust och framtidshopp i Bussvik

Sid 3–5

Heta huspriser i Oskarshamn

Sid 6–7

Lagerbladet är Svensk Kärnbränslehantering AB:s externa informationstidning. Den vänder sig i första hand till kommuninvånarna i Oskarshamn och Östhammars kommuner, där det pågår platsundersökningar för en eventuell lokalisering av ett slutförvar för använt kärnbränsle. Tidningen ges ut i två lokala editioner, en för Oskarshamn kommun och en för Östhammars kommun, fyra gånger per år.

Redaktör: Anna Wahlstéen
Platsundersökning Oskarshamn,
Simpevarp, 572 95 Figeholm
Telefon 0491-76 80 96
E-post: anna.wahlsteen@skb.se
www.skb.se/oskarshamn
I redaktionen ingår också
Moa Lillhonga-Åberg, Östhammar,
och Inger Brandgård, Stockholm.

Ansvarig utgivare: Carl Sommerholt

Huvudkontor:
SKB, Box 250, 101 24 Stockholm.
Telefon 08-459 84 00, www.skb.se
Lagerbladet produceras i samarbete med
Intellecta Tryckindustri.

ISSN 1651-8675

Om du har frågor om SKB:s verksamhet i din kommun, kontakta gärna SKB:s informationsgrupp i Oskarshamn på telefon 0491-76 78 00.

Katarina Odéhn, ansvarig för information och närboendekontakter vid Platsundersökning Oskarshamn, Mitte Nilsson, chef för besöksverksamheten på Äspö, och Jenny Rees, informationssamordnare i Oskarshamn (föräldraledig).

Ovänner efter ett »rengörande« bad

En egen glasveranda är något jag alltid drömt om. En sådan där riktigt romantisk glasveranda med pärlspont på väggarna och ett knarrande trägolv med trasmattor på. Där skulle jag sitta och njuta i en korgstol med lite pelargoner omkring mig, en god bok i knäet och en ask mörk choklad nära till hands.

Märkligt egentligen, om man betänker mitt första minne från en glasveranda. Jag var kanske tre eller fyra år och "hjälpste" min mormor att putsa alla de små fönstren på hennes sagolika veranda. Av någon anledning lämnade hon mig ensam och strax därpå kom husets katt spatserande. Vi var oftast vänner, katten och jag, så det var nog säkert av omtänksamhet som jag fick för mig att han säkert skulle uppskatta ett uppriskande bad. Tanken hann inte mer än landa i mitt lilla barnhuvud innan jag skred till handling. Jodå, vi var vänner innan, men efter att katten hade fått sig ett bad i hinken med fönsterputsrengöring så var varken han eller jag särskilt roade av bekantskapen på ett tag. Katten skrek som besatt innan han lyckades ta sig upp ur det solkiga putsvattnet. Och jag tjöt som vilket barn som helst skulle göra, efter att ha blivit riven av en katt som kämpar för sitt liv.

Längtan efter en glasveranda bottenar knappast i den händelsen. Ändå kan jag själv komma på mig med att lite drömmande läsa fastighetsannonser i tidningen. Det slår aldrig fel, blicken fastnar helt automatiskt vid något gammalt trähus med en stor vacker glasveranda. I det här numret av Lagerbladet handlar det inte om verandor men väl om fastighetsannonser. Och särskilt priser på fastigheter. På sidorna 6–7 tittar vi på hur fastighetsmarknaden har utvecklats genom tiderna och vad ett slutförvar skulle kunna betyda i framtiden.

Lagerbladet har också varit på exkursion i Oxhagen. Ett bildreportage hittar du på sidorna 8–9. På sidorna 3–5 besöker vi en granne som har förverkligat en dröm: Maria Zaar som har öppnat en leksaksbutik av lite ovanlig karaktär. Missa inte heller reportaget från Rumänien på sidorna 13–17.

Trevlig läsning!

Anna Wahlstéen,
redaktör

Foto: Curt-Robert Lindqvist

Anna Strömhag, Asta Jonson och Katarina Rundbäck var tre av deltagarna vid SKB:s exkursion i Oxhagen.

Foto: Curt-Robert Lindqvist

Vi tar hand om det svenska radioaktiva avfallet på ett säkert sätt

Svensk Kärnbränslehantering AB – SKB – grundades på 1970-talet av kärnkraftsföretagen. Det är SKB:s uppdrag att ta hand om Sveriges radioaktiva avfall på kort och lång sikt för att skydda människor och miljö. SKB har drygt 300 anställda och finns på tre platser: Stockholm, Oskarshamn och Östhammars kommun (Forsmark).

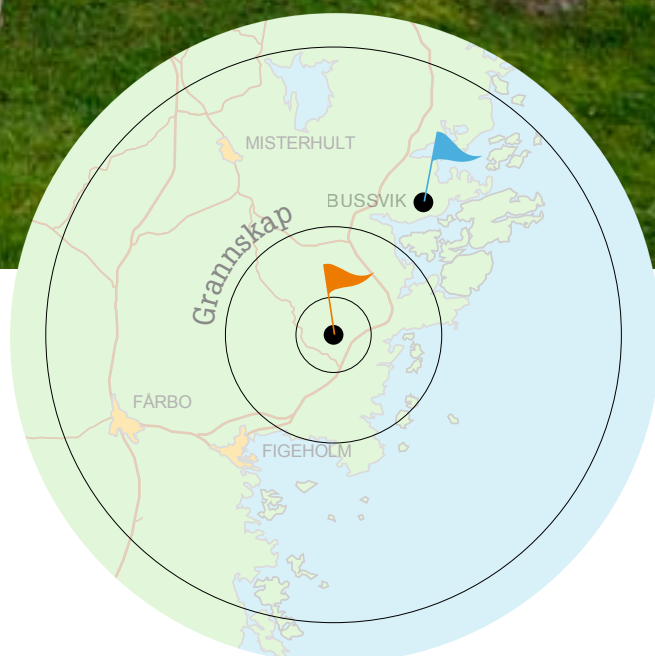

Efter sex års renoverande har den gamla skolan i Bussvik blivit ett trivsamt hem för Maria Zaar och hennes familj. Under tiden har familjen utökats med tre barn, yngst i skaran är ettåriga Vide.

Huset på landet som ger leklust och framtidshopp

En skola på landsbygden. Som blev en lägerskola. Som blev en leksaksaffär. I andra delen av Lagerbladets serie Grannskap gör vi ett nerlag i platsundersökningens närhet – Bussvik. Där träffar vi Maria Zaar som driver egen leksaksbutik och samtidigt engagerar sig i lokala frågor kring slutförvaring av använt kärnbränsle.

Text Anna Wahlstéen Foto Curt-Robert Lindqvist

”Leksaksaffär” står det prydligt textat precis där vi svänger av Kustvägen. Den lilla skylten pekar upp mot en höjd alldeles nära vägen. Där ligger ”Huset på landet”. Kanske mer känt som den gamla skolan i Bussvik.

Ut från det stora gula huset kommer Maria Zaar leende och välkomnar oss upp till uthuset.

– Ja, det här är väl inte vad folk väntar sig i ett uthus på landet, säger Maria när hon slår upp dörren till sin leksaksaffär.

Experthjälp

På hyllorna därinne trängs dockor, kramdjur, små träfigurer och träbilar i allsköns färger. I dag är det ettåriga sonen Vide som får nöjet att prova sig fram bland de fantasieggande leksakerna.

Läs mer **»**

Det gäller att hitta leksaker som barn tycker är roliga, menar Maria Zaar och låter gärna barnen hjälpa till att välja ut vad som ska säljas i butiken. Ettåriga Vide är mycket förtjust i gröna dinosaurier.

– Barnen brukar vara med som experter och får hjälpa till att välja leksaker som jag köper in. Det är viktigt att de tycker att det här med att driva affär hemma är kul och att de känner sig delaktiga också, menar Maria och syftar kanske mest på treåriga Tulia och femåriga Edvin som för tillfället är på förskolan i Misterhult.

Att expertråden har slagit väl ut har också visat sig i försäljningen. Sedan öppningsdagen i maj har Maria haft kunder varje dag hon hållit den lilla affären öppen.

– Det har verkligen gått över förväntan, egentligen vet jag inte vad jag tänkte innan jag öppnade men aldrig att det skulle bli så här uppskattat.

Positiv bygd

Maria är ursprungligen från Stockholm men hade arbetat på Gotland under flera år innan hon och maken Fredrik blev smålänningar för sex år sedan. Fredrik hade fått arbete i Oskarshamn och flyttade först, en tid senare följde Maria efter. Fast det var nog mest slumpen som avgjorde

att de bosatte sig i Bussvik och den gamla skolan. I dag, efter sex år av hårt slit för att renovera bort dåtidens 80-talsstandard, ångrar de sig inte en sekund.

– Nu känner vi att här vill vi bo, bygden är positiv och det känns att det är saker på gång här, menar Maria och ger exempel på förskolan i Misterhult som blomstrar och friskolan som är på uppgång.

Men det finns mer. Om mindre än ett år avgörs om det ska byggas ännu en storindustri i trakten. Slutförvaret för använt kärnbränsle kommer i så fall att ligga drygt

»Misterhultsbygden är positiv och det känns att det är saker på gång här.«

Maria väljer gärna unika och lite annorlunda leksaker, långt från de plastprylar som man kan hitta i vanliga leksaksbutiker.

fem kilometer från Maria och hennes leksaksaffär.

– När vi flyttade hit visste jag ingenting om platsundersökningen och att det eventuellt skulle byggas ett slutförvar här. Som jag känner nu tycker jag att det skulle vara helt okej, jag känner mer spänning inför framtiden än vad jag känner rädsla.

Påverkar tillsammans

Sedan några år tillbaka har Maria varit med i Misterhultsgruppen* som bevakar traktens intressen inför en eventuell etablering. Mycket handlar om att lyfta fram de lokala frågorna som till exempel miljön med buller och andra eventuella störningar, men det handlar också om utveckling av bygden.

– Det här är inga lätta frågor men det är ett viktigt och intressant arbete. Tillsammans kan vi påverka och jag känner faktiskt att andra aktörer i projektet lyssnar på oss och de synpunkter vi har.

Inga farhågor inför framtiden alls?

– Ibland kan jag känna en viss oro för att man har glömt bort något viktigt i allt det här med slutförvaringen. Det är ju ett jättestort projekt och handlar ju om så vitt

skilda saker och jag hoppas verkligen att man tagit hänsyn till allting.

Framtidshopp

Vi lämnar affären en stund, och promenerar sakta ner i trädgården. Här finns ett tydligt lugn. Kanske gör den stilla sensommardagen sitt till men omgivningarna andas fridfullhet och trygghet. En stadig stenmur bestämmer tomtens utbredning. Utanför den reser sig en rogivande tallskog som öppnar sig och lockar blicken att söka sig ut över den spegelblanka havsviken. Lekplatsen är självskriven, liksom det lilla trädgårdslandet med sommarblommor och grönska som ännu inte

»Jag känner mer spänning inför framtiden än vad jag känner rädsla.«

»Barnen brukar vara med som experter och får hjälpa till att välja leksaker.«

Dagen till ära passar Vide på att busa lite extra i mamma Marias affär.

fått känna av höstens bitande frost.

– Jag skulle så gärna vilja ha ett kafé också, det skulle liksom passa in här. Många som kommer hit tar det som en liten utflykt och en servering skulle nog uppskattas.

Har du aldrig känt oro eller tveksamhet inför att öppna en butik hemma?

– Det har väl gått upp och ner. Men gör man inte det där man drömmer om, så ångrar man sig efteråt. Inte för att jag brukar vara våghalsig av mig. Jag brukar snarare tänka igenom saker noga innan jag genomför dem. Men leksaksbutiken var annorlunda – jag fick idén och kände genast att det här måste jag göra, säger Maria.

* Misterhultsgruppen är en del av kommunens LKO-organisation, Lokal kompetensuppbyggnad i Oskarshamns kommun – projekt kärnavfall, som följer SKB:s arbete med att hitta en lämplig plats för slutförvaring av Sveriges använda kärnbränsle.

Om Maria

Namn: Maria Zaar.

Född och uppvuxen: Stockholm.

Ålder: 35 år.

Yrke: Utbildad byggnadsagronom men numera egenföretagare.

Familj: Maken Fredrik och barnen Edvin, 5 år, Tulia, 3 år och Vide, 1 år.

Företag: "Huset på landet" med leksaksbutik.

Sortiment: Leksaker främst i trä, plåt och papper.

Affärsknep: Väljer sortiment med magkänsla, aldrig arga gubbar och alltid mycket färg och fantasi.

Öppettider: Varje lördag och söndag klockan 10–16, utökade öppettider under höstlovet vecka 44 och inför jul.

Webbadress: www.husetpalandet.se

FAKTA

Kärnkraften gav få effekter på huspriserna

Svalare än riket i övrigt, men hetare än länet. Så beskrivs fastighetsmarknaden i Oskarshamns kommun när SKB låtit utreda hur kärnkraftsetableringen har påverkat priserna på småhus och fritidshus.

Många faktorer påverkar fastighetspriserna, bland annat kan nämnas ränta, läge, husets utseende och standard, utbudet och även efterfrågan på fastigheter.

Priserna i Kalmar län följer i stort sett den allmänna prisutvecklingen i riket. Samtidigt har Oskarshamnspriserna under lång tid legat betydligt högre än i grannkommuner som Hultsfred och Högsby. Det här betyder att fastighetsmarknaden i Oskarshamn kan ses som svalare än i riket i övrigt men hetare än i länet.

Frågan som många kanske ställer sig är om ett slutförvar för använt kärnbränsle i Oskarshamns kommun skulle kunna påverka fastighetspriserna i framtiden. För att få en uppfattning om det har SKB låtit Sweco Eurofutures undersöka hur kärnkraftsetableringen på Simpevarpshalvön har påverkat priserna på småhus och fritidshus sedan början av 1970-talet.

Uppåt på kort sikt

Några långsiktiga effekter av kärnkraftsetableringen kan man inte se vare sig i Oskarshamns kommun eller i de församlingar som ligger närmast Simpevarpshalvön (Misterhult Södra, Misterhult Norra och Döderhult). På kortare sikt är effekterna, då de går att identifiera, positiva. En förklaring kan vara att den regionala ekonomin stärkts och att många nya arbetstillfällen kommit till kommunen tack vare kärnkraftsetableringen. Effekterna är tydliga under tiden då reaktorerna byggdes och togs i drift.

Inte heller priserna på fritidshus i Oskarshamn har påverkats negativt av kärnkraftverkets tillkomst. Någon kortsiktig positiv effekt som sågs för småhus kan dock inte urskiljas för fritidsfastigheter.

Utredningen om fastighetspriser heter R-08-89 och finns att läsa på www.skb.se under Publikationer.

Mäklaren Börje Åman på Fastighetsbyrån i Oskarshamn.

Text Anna Wahlstéen Foto Curt-Robert Lindqvist

»Om slutförvaret hamnar här skulle Oskarshamn bli glödnett«

Ena dagen upp och andra dagen ner. Fastighetspriserna har varierat avsevärt under årens lopp. I Oskarshamnstrakten har dock priserna varit stabila än på många andra håll. Och det är tack vare kärnkraftverket, menar Oskarshamns trognaste mäklare, Börje Åman.

Den 1 oktober 1966 drog Börje Åman i gång sin mäklarverksamhet i Oskarshamn. I dag, 42 år senare, minns han de första fastighetsaffärerna. Varvet, som då var en av stans större arbetsgivare, hade under våren gått i konkurs för andra gången och ett normalpris för en villa i lågkonjunktrens Oskarshamn var då mellan 70 000 och 90 000 kronor.

– Men det svängde snabbt. Kärnkraften kom och en del arbetsmarknadsåtgärder gjordes också, och redan 1967 vände priserna uppåt, berättar Börje.

Visst har priserna varierat under årens lopp, men betydligt mindre i Oskarshamn än på andra platser, påstår Börje.

– Kärnkraftsetableringen har gjort att fastighetsmarknaden här i Oskarshamn har varit mindre känslig för konjunkturer. Vi har haft en mycket stabilare marknad och aldrig upplevt de stora dipparna som andra orter av motsvarande storlek har gjort.

Han konstaterar samtidigt att priserna under lång tid har legat högre här i kommunen än i övriga länet. En förklaring kan vara att det funnits fler välbetalda tjänster här än på andra orter.

Uppåt för fritidshus

Inte heller försäljningen av fritidshus i trakten runt Misterhults församling har varit några bekymmer. Visserligen har efterfrågan halverats på grund av just kärnkraften men det gäller inte priserna.

– Nej, vi har haft en väldigt positiv prisutveckling på fritidshus, precis lika bra som i resten av östra Småland, säger Börje och minns hur det gick till att sälja fritidshus i början av 1970-talet:

– Då hade jag en VIP-hög med kärnkraftsfolk som ville köpa sommarstuga här i trakten. När det blev något hus till salu var det bara att bläddra igenom högen med intressenter och ringa upp dem där önskemålen stämde. Sedan kom de och tittade och så gjorde de i regel affär.

Jo, det var andra tider då. Dagens husköpare har ju vant sig vid rafflande budgivning innan husköpet går i lås. Så var det inte på 1970-talet. Då satte mäklarna ett pris utifrån sin yrkeserfarenhet och kunskap om marknaden. Den köpare som ville betala det priset fick också göra affär.

Slutförvar påverkar huspriser

Hur ser då en erfaren mäklare som Börje Åman på den framtida fastighetsmarknaden om det blir ett slutförvar i kommunen?

– Jag skulle tro att ett slutförvar kommer att ha samma effekt som kärnkraftsetableringen har haft, det skulle troligen bli en rejäl skjuts framåt för en ort av den här storleken, säger han.

– Om slutförvaret hamnar här, skulle Oskarshamn bli glödnett och det skulle vara jättespännande att se vad som händer på fastighetsmarknaden då. Även om inte slutförvaret kommer hit så blir det ju en inkapslingsanläggning och det är också en viktig bit för framtida utveckling i kommunen.

Och efterfrågan skulle den påverkas av ett slutförvar?

– Visst har det hänt att folk slängt på luren i örat på mig när jag berättat att ett objekt ligger så många kilometer från kärnkraftverket. Men jag får inte många frågor om slutförvaret och jag upplever inte att folk oroar sig något särskilt. Jag tror att marknaden speglar den allmänna opinionen – de som accepterar kärnkraften tror jag också kommer att acceptera ett slutförvar.

På plats i

Deltagarna anlände till Oxhagen med buss.

Oxhagen

Geolog Jan Mikaelsson från Högskolan i Kalmar följde naturens röda och gröna trådar – det är berggrunden som skapar förutsättningar för den flora vi hittar på markytan.

Lena och Sven-Erik Bergvall njöt av den härliga dagen och lyssnade noga på beskrivningen av Oxhagen och hur SKB har tänkt sig att ett slutförvar skulle kunna ligga i terrängen.

Varför här och inte där? Ja, så lyder rubriken på den trestegsraket som SKB bjuder på i årets exkursionskalender. Intresset har liksom tidigare år varit stort och deltagare har kommit från när och fjärran. Lagerbladets fotograf Curt-Robert Lindqvist följde med ut till Oxhagen, den plats där slutförvarets byggnader på markytan kommer att byggas – om det byggs i Oskarshamn. Med kameran har han förevigat en trivsamt sensommar dag som lockade till många skratt och ett nyfiket rotande i jordhålor, florer och kartor.

Lektion ute i det gröna. Jan Mikaelsson fängslade deltagarna när han på sitt eget vis liknade den småländska graniten med prickig korv.

Christer Ek, brandman och medlem i Biologiska sällskapet i Oskarshamn, berättade en hel del intressant kuriosa om våra svenska växter. Endast tio procent av de svenska växterna är anpassade till sura jordar som det finns gott om i Oskarshamnstrakten. Exempel är mosippa, ljung, gran och tall.

Leken "Gissa bajset" engagerade alla. Där gällde det att lista ut vilket djur som lämnat vilken spillning. SKB:s Katarina Odéhn avslöjade svaren och fick hjälp av Ingemar Karlsson som visade upp rätt burk med spillning.

I likhet med de inventeringar som SKB genomfört vid platsundersökningen fick exkursionsdeltagarna också samla in växter och blommor för att sedan artbestämma dem.

Den lilla grässtjärnblomman kan få en grästuva att se nästan stjärnbestrodd ut – därav dess namn.

Vädret var strålande, men gummistövlar är aldrig fel att ha med i packningen när man ska ut i skogen på exkursion.

Kärt barn har många namn. Efter lite bläddrande i florin hittade Eva Svensson och Carina Axelsson flera namn på den vackra blomman lundkovall: natt och dag eller den svenska soldaten.

Kristoffer Saeter höll i spaden när jordmänen skulle undersökas.

Eva är bergtagen

Text Moa Lillhonga-Åberg Foto Lasse Modin

Eva Widing på SKB är en av projektledarna för ett världsunikt projekt. Ett slutförvar för använt kärnbränsle djupt nere i berget, ett av de första i världen när det byggs – i Oskarshamn eller i Forsmark. I Oskarshamn handlar det om Oxhagen i Laxemar.

Vad är projektering?

Enligt ordboken betyder projektering ”planering för ett större arbete som ska leda fram till ett bestämt mål”. Eller som Eva säger:

–Att utifrån vissa förutsättningar ta fram lösningar på vad man vill åstadkomma. När det gäller slutförvaret så handlar det om byggnader nere i berget, ovan jord och alla tekniska system. Ett jättestor projekt, alltså.

Speciellt också, kanske?

–Det kan man säga. Som bergprojekt är inte slutförvarsprojektet särskilt stort men det har hög svårighetsgrad. Det ställs höga kvalitetskrav för att vi ska få ett berggrum där cirka 6000 kapslar med använt kärnbränsle kan förvaras på ett långsiktigt säkert sätt. En berganläggning på stort djup kräver dessutom särskild kunskap. Vi är först så vi kan inte lära av någon annan och vi måste jobba rätt från början. Dessutom projekterar vi på två platser, både Forsmark och Oskarshamn.

En tid till, i alla fall?

– Ja, till nästa sommar. Det blir en lättad arbetsmässig när platsvalet är klart.

När börjar ni bygga?

–Vi hoppas på byggstart 2013 och jag räknar med att vara med då. Det här är ett väldigt roligt jobb. Det är annorlunda jämfört med mina tidigare projekt så till vida att det nu handlar om ett tvärvetenskapligt projekt, där så mycket forskning och vetenskap om både berg och annat, ingår. Jag lyfts av kompetensen och engagemanget på SKB.

Mångfald?

–Oh ja. ”Bergvärlden” är vanligtvis en mycket manlig värld där bergexperter,

nästan alltid äldre män, med massor av erfarenhet och mycket god känsla för berget, arbetar. I det här projektet är det inte så, här arbetar både män och kvinnor med varierande ämnesområden, bakgrunder och erfarenheter.

Har du känsla för berget?

–Man kan säga att jag höll på att få den ... Men numera är jag inte tillräckligt mycket nere i berget för att kunna behålla den rätta känslan.

Vad är sämst med jobbet?

–Att det aldrig tar slut! Man kan jobba ihjäl sig hur lätt som helst. Vi på SKB kanske har lite beslutsvanda. Vi vill göra allting så fullständigt, utreda lite till och lite till. Vi är inte så vana vid skarpt läge.

Om jag skulle fråga dina medarbetare, vad skulle de säga om dig som person, tror du?

–De flesta säger förmodligen att jag är en glad person. Förhoppningsvis säger de också att jag är pålitlig och lojal. Jag vill hemska gärna vara klok, också, i alla fall är jag vid det här laget en välfylld erfarenhetsbank.

Vad gör du om tio år?

–Jag är kvar i berget! Jag är inte säker på rollen men jag vill gärna vara med en bra bit ner i berget. Det är ju först då vi får alla svaren.

Vi förklarar: Med **bergtagen** menade man ursprungligen någon som på övernaturligt sätt tagits in i berget av bergtrollen eller bergakungen. Det kunde gälla såväl människor som boskap. I dag har vi överfört betydelsen till fascinerad eller fångad av något.

Om Eva

Namn: Eva Widing.

Ålder: 53 år.

Uppvuxen: Utanför Stockholm och i Göteborg.

Yrke: Civilingenjör.

Familj: Maken Jonas, barnen Björn, 23, Erik, 21, och Katarina, 15 år.

Bosatt: I Bromma. Sommarställe vid Norrtäljeviken i Roslagen.

Bakgrund: Civilingenjörsexamen från KTH 1982. Därefter i huvudsak Vattenfall och Vägverket. Sedan 2002 SKB-anställd men hon engagerades i SKB-uppdrag långt tidigare. Första stora jobbet var nämligen som konstruktör av SFR, slutförvar för radioaktivt driftavfall i Forsmark. ”Där skolades jag”. Sedan bland annat naturgasprojekt, projektering av Äspö underjordslaboratorium i Oskarshamn, Södra länken, Arlandabanan.

Aktuell: Enhetschef och projektledare för SKB:s enhet Projektering Slutförvar. Det är Evas ansvar att slutförvaret för använt kärnbränsle utformas så att det blir en bra och stabil anläggning som uppfyller kraven på långsiktig säkerhet, arbetsmiljö, kärnteknisk säkerhet under drift och miljöhänsyn både ovan och under jord.

Dessutom: Förutom att Eva är ett riktigt bergstroll så är hon också ett skogstroll. Hon och hennes familj trivs bäst utomhus, gärna på springande fot.

FAKTA

*»Hur vi bygger hus bestämmer vi själva.
Hur vi bygger i berg bestämmer berget.«*

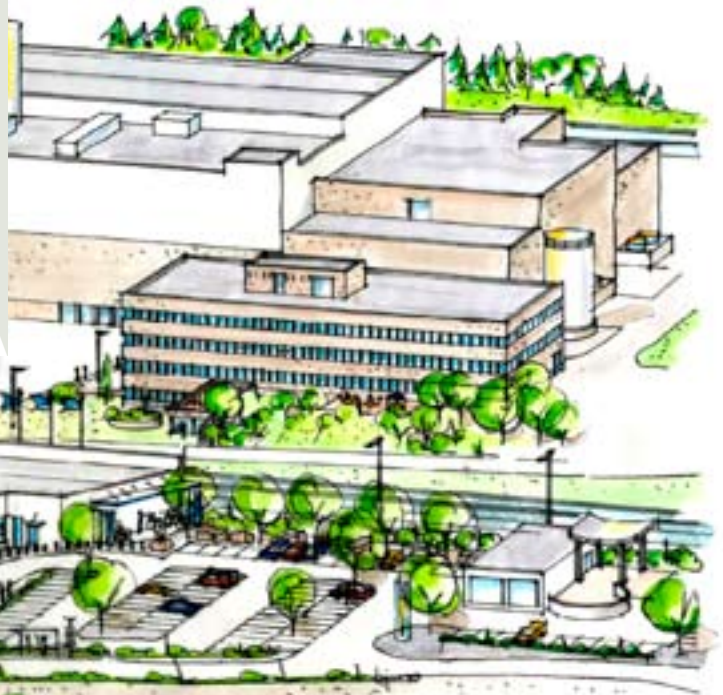

Hur och när görs ombyggnaden

Under hösten 2008 byggs stängslet runt mellanlagret om.

Området framför mellanlagret byggs om med ny entré och nya parkeringsplatser. Markarbetena har redan påbörjats och kommer att pågå fram till 2010.

Våren 2009 påbörjas bygget av en ny entrébyggnad. I mitten av 2010 ska den stå klar att tas i drift. Under byggtiden kommer en tillfällig entré att ställas i ordning.

FAKTA

Så här kommer området framför mellanlagret att se ut när bygget är klart någon gång i mitten av 2010.

Ny entrébyggnad – för säkerhetens skull

Text Anna Wahlstéen Foto Curt-Robert Lindqvist

Att samhällets inställning till säkerhet har förändrats efter 11 september 2001 har nog inte undgått någon. Säkerhetstänkandet har klivit upp på agendan och är numera märkbart i stort sett överallt i samhället. Vid SKB:s mellanlager pågår stora ombyggnader för att förbättra säkerheten runt anläggningen.

Flygpassagerare var förmodligen de första som märkte av det nya säkerhetstänkandet i världen efter terroristattackerna den 11 september. Kontrollerna vid flygresor har blivit betydligt noggrannare och mer tidskrävande sedan dess. Likaså har landets hamnar stängslet in sig och infört nya kontroller.

2005 skärpte SKI, Statens kärnkraftinspektion, kraven på det fysiska skyddet runt kärntekniska anläggningar. I stort

sett hela Simpevarpshalvön byggs om för att uppfylla de höjda kraven runt OKG:s tre reaktorer. Samma sak gäller SKB:s mellanlager för använt kärnbränsle som också ligger på Simpevarpshalvön. Dan Eriksson är projektledare för det arbetet.

– Det nya som har införts är att alla personer, fordon och godstransporter kontrolleras så att inga otillåtna föremål förs in i anläggningen. Det handlar till exempel om vapen, sprängämnen och andra brandfarliga ämnen.

Tillfällig lösning

Redan tidigare i våras sattes ett stort tält upp alldeles bredvid entrén – detta för att kunna kontrollera fordon och gods. Men det var bara början till en större ombyggnad av hela området framför mellanlagret.

– Tältet är en tillfällig lösning. Under våren 2009 startar bygget av en helt ny

entrébyggnad som är betydligt större än den som finns i dag, berättar Dan Eriksson.

Där ska, när den tas i drift i mitten av 2010, fordon, gods och personer

kontrolleras ungefär på motsvarande sätt som på alla flygplatser med detektorer för såväl metallföremål som sprängämnen.

– Vi har också infört nya kontroller vid utpassering för att säkerställa att inga radioaktiva ämnen förs ut från mellanlagret.

Redan under hösten kommer stängslet runt anläggningen förstärkas och fler larmpunkter och kameror sätts upp.

Utökad vaktstyrka

Det här är ingenting som sköter sig självt. En utökad vaktstyrka med väktare dygnet runt kommer att behövas för att sköta alla kontroller och larm.

Den nya entrébyggnaden kommer att dimensioneras för personal och besökare till såväl det befintliga mellanlagret som den framtida inkapslingsanläggningen som ska ligga vägg i vägg.

Den gamla vaktstugan framför mellanlagret kommer inom ett år att försvinna och ersätts så småningom av en helt ny och större entrébyggnad, berättar Dan Eriksson.

Kontrasternas Rumänien

Lagerbladet besökte Rumänien som med hjälp av bland annat SKB arbetar med att lokalt förankra omhändertagandet av det radioaktiva avfallet – en ovan uppgift för ett land där inga frågor ställdes för bara drygt tio år sedan. Nu är tiderna nya – och Rumänien tar sitt medlemskap i EU på största allvar.

Rumänerna kämpar för energioberoende – i alla led

Text och foto Moa Lillhonga-Åberg

Rumänien har ett strategiskt tänkande som står på tre ben – Nato, EU och kärnkraft. Kärnkraft med kanadensisk teknologi, kanske man ska tillägga. Diskussionen om hur kärnavfallet ska förvaras har bara börjat.

Till alla delar handlar den rumänska strategin om att bygga ett skydd och ett oberoende mot öster. Det är bara tolv år sedan kommunisterna sattes ut i kylan. Det är lika många år sedan kärnkraften togs i drift för att man skulle slippa "Europas dyraste gas" med avsändare Ryssland.

Rumänien bygger på sitt oberoende men räknar med EU-hjälp och Nato-skydd. Annars är det bara kyrkan och militären som rumänerna litar på. "Historien har inte gett oss anledning till något annat" som en rumänsk man förklarar för oss.

Det är också därför som Rumänien bygger upp en energiförsörjning som i alla led ska vara helt oberoende av andra länder. När det gäller kärnkraften så eftersträvar man att ha kontroll över hela kedjan – från uranbrytning till avfallshantering.

Läs mer

Rumänien är kontrasternas land. I trafiken syns såväl häst- och åsnekärror som lyxbilar.

Dessutom vill staten ha kontroll över produktionen genom majoritetsägande i energibolagen. Det är ett krav som just nu har stoppat drifttagning av nya reaktorer.

Kontrasternas land

Rumänien är kontrasternas land. Ruckel står intill lyxhotell. Bilar i miljonklassen trängs med häst- och åsnekärror på gatorna. Gatubarn delar stadsbilden med kvinnor klädda i Prada och Gucci.

– Förut var vi alla lika fattiga men nu är en del ännu fattigare medan andra har blivit ganska rika och en del mycket rika, säger en kvinna.

Smogen ligger som ett gulbrunt moln över oljeindustrin. Kärnkraftverket är nytt och glänsande och teknikerna redovisar stolt nollutsläpp. För kärnkraftskommunen Cernavoda har det kanadabyggda verket betytt ett enormt uppsving.

Den nya motorvägen från Bukarest mot Svarta havskusten går spikrakt genom landet. Ett EU-bygge som starkt kontrasterar mot landets övriga vägnät. Det är också EU som ställt krav på ordning och reda i hanteringen av kärnkraftens avfall. Tydligt är också att EU lett till optimism och framtidstro.

Rumänien

Invånare: Cirka 22 miljoner.

Yta: 237 500 kvadratkilometer – drygt hälften av Sverige.

Statsskick: Republik. Ockuperades av Sovjet 1944. 1947 abdikerade kungen och landet blev kommuniststyrd folkrepublik. Diktatorn Nicolae Ceausescu fick makten 1965 och behöll sitt skräckvälde tills han avrättades 1989. Socialisterna dominerade ända till 1996 då demokratiska krafter tog över.

Huvudstad: Bukarest, andra stora städer Cluj och Brasov (båda i Transsylvanien).

Språk: Rumänska 91 procent, ungerska 6,7 procent och romani 1,1 procent.

Religion: Nästan 87 procent är rumänsk-ortodoxa, 7,5 procent protestanter, 4,7 procent katoliker och övriga – bland annat muslimer – knappt en procent.

Grannländer: Serbien, Bulgarien, Ungern, Ukraina och Moldavien. Kust 225 km mot Svarta havet.

Natomedlem sedan 1996.

EU-medlem sedan 2007.

Valuta: Lei (RON) 10 lei motsvarar cirka 27 kronor, Rumänien hoppas kunna införa euro 2014 men hög inflation kan motverka ambitionen.

Energi: Fossila bränslen, vattenkraft och kärnkraft. Kanadabyggt kärnkraftverk togs i bruk först 1996 och svarar i dag för 18 procent av elproduktionen. Två reaktorer i bruk, två till under byggnad men drifttagning dröjer på grund av oklarheter kring ägandet. Staten vill ha majoritet.

Kärnavfall: Rumänien diskuterar i dag inte kärnavfall i termer av låg- och medelaktivt avfall eller använt kärnbränsle utan använder sig generellt av uttrycket kärnavfallsförvaring. Slutförvar för driftavfall från kärnkraft, industri, forskning och sjukvård planeras i Saligny, grannkommun till kärnkraftskommunen Cernavoda. Slutförvar för använt kärnbränsle behövs först runt 2055. Geologiskt förvar för bränslet planeras men än så länge vet man inte om det blir i saltformationer, lera eller granit. Den processen befinner sig i sin linda.

EU-medlemskapet ger stöd och ställer krav

Text Inger Brandgård

Samtidigt som Sveriges metod för slutförvaring av använt kärnbränsle firar 25-årsjubileum fyller Andrad – SKB:s motsvarighet i Rumänien – fyra år. Rumänien är ett ungt kärnkraftsland och har således inte heller kommit så långt i processen att ta hand om sitt kärnavfall. Medlemskapet i EU har dock gett positiva effekter.

När förhandlingarna inför EU-medlemskapet inleddes i slutet på 90-talet ställdes ett antal krav på hanteringen av det radioaktiva avfallet. EU ville se en fond för finansieringen av verksamheten och en ökad säkerhet kring omhändertagandet av forskningsavfallet. De krävde också en strategi för slutförvaringen av kärnavfallet. Som ett resultat av förhandlingarna bildades även 2004 det statligt ägda Andrad, med uppdrag att samordna verksamheterna och se till att slutförvar byggs.

Kärnavfallet förvaras i dag vid landets enda kärnkraftverk, i Cernavoda sex mil från Svartahavskusten. Det låg- och medelaktiva avfallet finns i ett ovanjordslager och det använda kärnbränslet torrlagras i ett annat lager. Delar av det radioaktiva industri- och forskningsavfallet förvaras i en före detta urangruva. Till skillnad mot Sverige ansvarar avfallsproducenterna för såväl transport som lagring.

Samarbete med SKB

Precis som i många andra länder är kunskapen om kärnavfallet låg och rädslan stor.

– Vid en opinionsundersökning som Andrad gjorde 2006, svarade 51 procent av dem som bor i Cernavoda/Saligny (*Det område som är aktuellt för i första hand ett slutförvar för låg- och medelaktivt avfall. Red:s anm.*) – nej på frågan om de kunde tänka sig

en kärnavfallsanläggning i sin kommun, berättar Stela Diaconu, informationsansvarig på Andrad.

De har med andra ord ett tufft förankringsarbete framför sig. I dag jobbar dock endast en, av Andrads totalt 27 anställda, med kommunikation. En halvtidare till är dock på gång.

Som ett led i att förbättra kommunikationen har Andrad fått hjälp av ett delvis EU-finansierat projekt, där bland andra SKB:s dotterbolag SKB International Consultants AB bidragit med sina erfarenheter. Den svenska modellen för kommunikation är en förebild utomlands och många länder är intresserade av SKB:s sätt att arbeta med öppenhet och dialog med olika målgrupper i samhället.

Begränsad budget

Andrads verksamhet finansieras i dag av avfallsproducenterna. De betalar två euro per MWh, vilket motsvarar ungefär dubbelt så mycket som Sveriges knappa ett öre per kWh. Fonden startade först 2007 och förutom att Andrads budget är stram är den begränsade storleken på fonden ett problem. Ett slutförvar för det låg- och medelaktiva avfallet är planerat att tas i drift 2014. För att de ska ha råd att bygga det måste sannolikt staten hjälpa till. Ett slutförvar för använt kärnbränsle ligger långt fram i tiden och vilka ekonomiska förutsättningar som gäller då, kan vi bara sja om.

Stela Diaconu, informationsansvarig på Andrad.

Foto: Moea Lillhonga-Åberg

På den här anläggningen i Cernavoda finns i dag såväl kärnkraftverket som mellanlagren för kärnavfallet.

Foto: Andrad

Geologen Alice Ionescu berättar att de studerat flera olika bergarter i sökandet efter en lämplig plats för ett geologiskt slutförvar för använt kärnbränsle.

Foto: Moea Lillhonga-Åberg

Mariana Mircea är ny borgmästare i kärnkraftskommunen Cernavoda. Här sitter hon bredvid en kopia av en tolv centimeter stor skulptur från 5 000 – 3 000 år före Kristus. Den hittades på platsen där kärnkraftverket står i dag.

Foto: Mea Lillhonga-Åberg

Text Anna Wahlstéen

Nya tider väcker nya förhoppningar

År 2014 ska ett geologiskt slutförvar för radioaktivt avfall stå klart i den lilla rumänska kommunen Saligny. Så är planerna. Förhoppningarna är att det ska bli en språngbräda till framtiden – där samhällsutveckling och bättre levnadsstandard är de två viktigaste ingredienserna. Lagerbladet träffade Mariana Mircea, borgmästare i grannkommunen Cernavoda – en rumänsk kommun som för tolv år sedan satte sitt hopp till det då nystartade kärnkraftverket. Hur har det gått? Och hur ser hon på framtiden?

Efter många mil motorväg genom den rumänska landsbygden närmar vi oss staden Cernavoda. Vi kör över floden Donau via en ny jättebro som landar där staden börjar. Slitna betonghus kantar de gropiga gatorna som leder in till centrum. Enstaka nya fasader skiljer sig från den grå mängden. Men någon egentlig byggboom som det pratas om på andra håll i landet ser vi inte skymten av här. Mitt i stan ligger stadshuset där borgmästare Mariana Mircea tar emot oss. Hon välkomnar oss in på det lilla kontoret där hon huserat de senaste fyra dagarna.

Ja, det är nämligen så kort tid hon har varit borgmästare för Cernavoda och dess 20 000 invånare. Ny på posten men knappast ny i stadshuset. Under tio års tid var

hon medhjälpare åt den tidigare borgmästaren, men förra året fick hon kick-en och lämnade i samma veva det liberala partiet. Numera företräder hon socialdemokraterna men partitillhörigheten är mindre viktig, menar hon.

– Folket söker en stark och bra ledare och de röstar på den kandidat som har de sundaste idéerna, säger hon och berättar utan omsvep om sin överlägsna valseger där hon fick 66 procent av rösterna.

Lång önskelista

Kanske var det hennes tydliga krav och realistiska insikt om framtiden som gjorde att hon fick folkets röster. Hennes två viktigaste vallöften handlar om kraftfulla åtgärder mot arbetslösheten och bättre

bostäder till 300 familjer. Men det är bara början. Fler arbeten, fler bostäder, nya vägar, elektricitet till fler, bättre utbildning, ja listan med nödvändiga förbättringar kan göras lång. Och egentligen bara för att komma lite närmare den standard som finns i andra europeiska städer.

Det är med stor besvikelse hon minns tongångarna för tolv år sedan, när kärnkraften kom till stan. Löften om nya arbetstillfällen och samhällsförbättringar av olika slag fick den nya jätteindustrin att välkomnas av invånarna i trakten.

Och visst, en del av det blev verklighet. Staten som äger hälften av kärnkraftverket bidrog med pengar till bland annat skola, sjukhus, elektricitet och kanske viktigast av allt en ny bro över floden Donau

Saligny är en liten kommun och det är inte mer än fyra kilometer mellan vägskyltarna som anger var kommunen börjar och slutar.

Foto: Anna Wählinstéen

och den kanal som diktator Ceausescu lät färdigställa mellan Cernavoda och Svarta havet. Kanalen, som byggdes av tusentals och åter tusentals politiska fångar under kommunistregimen och med tiden fick smeknamnet Dödens kanal, kom att skära av förbindelsen mellan staden och järnvägsstationen. Folket fick ta båt för att nå järnvägen som än i dag ses som en av de viktigaste transportlänkarna i Rumänien.

Hoppas på staten och EU

Men alla löften infriades inte och effekterna av satsningarna kring kärnkraften ledde inte till den omvälvande förändring som alla hoppades på. Sex miljoner euro per år är vad Mariana Mircea anser behövs för att få fart på samhällsutveck-

lingen i Cernavoda. Hon riktar sina krav mot staten och har också stora förhoppningar på stöd från EU.

Missnöjda grannar

I den lilla grannkommunen Saligny, med sina 2 500 invånare, är missnöjet om möjligt ännu större. Där fanns också stora förväntningar på kärnkraften. Men nu tolv år senare kan man konstatera att pengarna aldrig kom Saligny till del.

– Jag förstår folket i vår grannkommun. Det är klart att de är upprörda för att de inte fick något, säger Mariana Mircea.

– Om Saligny visar sig vara en säker plats för slutförvaring av låg och medelaktivt avfall så är det väl bra om det läggs där, det kan väl kompensera en del.

Att få ett slutförvar i grannkommunen är inget hon bekymrar sig för – så länge myndigheterna och staten berättar för folket vad det är man tänker göra.

– Information är ett bra uttryck för demokrati, säger hon och påpekar att samma sak gäller kärnkraften.

– Jag vill inte att folk bara ska säga ja till kärnkraften för att de ser arbetstillfällena som den ger. Nej, jag vill se bättre information så att de vet vad det handlar om i grund och botten, alla – från skolbarn till pensionärer – ska känna sig engagerade i viktiga frågor, avslutar hon.

Grymmare än Dracula

En av tidernas mest skräckinjagande filmstjärnor har sin hemvist i Rumänien, nämligen **greve Dracula**. Denne skräcklegend föddes 1897 i och med Bram Stokers skräckroman »Dracula«. Den första filmatiseringen dök upp på bioduken 1922 och därefter har åtskilliga filmatiseringar av denna skräckens mästare synts världen över.

Visst har Dracula varit grym såväl i bioversioner som i romanberättelsen, men den person som står som förlaga till Dracula var om möjligt ännu grymmare. Stoker hämtade nämligen inspiration från en 1400-talsfurste vid namn **Vlad III Dracula** som hade sin hemvist i Valakiet i södra Rumänien. Han blev känd för sina hemska bestraffningsmetoder där offren kunde styckas, brännas eller kanske begravas levande. Favoritstraffet var att spetsa sina offer på pålar och han kom med tiden att kallas Vlad Tepes – Vlad pålspetsaren.

Följer man en av de många smala och slingrande vägarna upp i de transsylvanska alperna kan man faktiskt än i dag besöka Draculas slott. Högt uppe på en klippa ligger **Bran Castle** där mycket riktigt Bram Stokers huvudperson bodde i boken. Slottet, som senast var en kunglig hemvist åt den rumänska drottningen Marie på 1920-talet, är ett av Rumäniens främsta turistmål med 400 000 besökare varje år.

Draculas slott i Transsylvanien är i dag ett av Rumäniens främsta turistmål.

Foto: Anna Wählinstéen

Rätt om dåtidens *busstrafik*

Lennart Andersson, busschaufför i Misterhultstrakten under 1950-talet.

Det var glädjande att se vilket stort intresse som väcktes bland Lagerbladets läsare efter förra numrets artiklar om vägarna i Misterhultstrakten. En del har hört av sig och undrat hur de framtida transporterna av kapslar med använt kärnbränsle kan gå till. Svaren finns i rapporten P-08-52 som finns att läsa på www.skb.se under publikationer.

Andra samtal har handlat om Kustvägen och hur vägarna i Misterhultstrakten såg ut innan den byggdes. Bland annat har Lennart Andersson hört av sig och berättat om 1950-talets busstrafik som var något mer utbyggd än vad som framgick av artikeln i Lagerbladet.

– 1951 körde jag buss från Bussvik till Oskarshamn. Man fick ta väldigt krångliga vägar via Gässhult, Mederhult och Laxemar. Men det gick faktiskt buss varje dag in till Oskarshamn, inte bara på lördagar, intygar Lennart Andersson.

Geologins dag

13 september Text Carl-Magnus Fagerholm Foto Curt-Robert Lindqvist

Vilka är skillnaderna mellan olika bergarter? Varför är bara vissa sorters berg lämpliga när SKB planerar byggandet av ett slutförvar för använt kärnbränsle?

Det var några av frågorna när SKB under Geologins dag den 13 september bjöd in allmänheten till en geologisk resa bland öländska kalkbrott och stenindustrier.

Under rubriken "Varför här och inte där" talade geologen Jan Mikaelsson, Högskolan i Kalmar, och Anna Erici, Projekt Geopark Öland, om skillnaderna mellan den porösa öländska kalkstensberggrunden och det berg som finns på de platser där SKB genomfört sina platsundersökningar.

Jerker och Eva Olsson var två av deltagarna på lördagen. De kommer från Oskarshamn och bor i närheten av den plats som kan komma att bli aktuell för byggandet av ett slutförvar.

»Det blev ju tydligt att det här var en helt annan bergart«

– Vi har besökt SKB och Äspö-laboratoriet tidigare och det här var också mycket intressant, säger Jerker Olsson.

För honom var det viktigt att se kopplingen till hur valet av plats för slutförvaret är beroende av en stabil berggrund.

– Det blev ju tydligt att det här var en helt annan bergart, säger Jerker Olsson.

Jerker och Eva Olsson från Oskarshamn letade stenar på stranden under SKB:s exkursion till Öland.

Vi frågar:

Om du skulle köpa hus i dag, hur skulle du välja då?

Lena Bergsten, Figeholm

– Då skulle jag köpa hus inne i Oskarshamn. Närheten till jobbet skulle nog vara viktigast och sen skulle jag vilja ha ett enplanshus också.

Maria Lennartsson, Påskallavik

– Jag vill bo nära havet, nära skola och så vill jag ha enplanshus med öppen planlösning så att det blir ljus inne. Ja, egentligen exakt så som jag bor i dag. Jag vill inte bo någon annanstans än i Påskallavik för det är verkligen perfekt.

Ulf Larsson, Berga

– Att huset är energisnålt, det är viktigt när man väljer hus. Det ska finnas bra uppvärmning och huset ska vara bra isolerat. Sedan vill jag gärna ha en trädgård, men det är inte det jag väljer på i första hand.

NÅGRA RADER OM ■■■

»Det är ingen som talar slutförvar utan att nämna Oskarshamn. Det är otroligt roligt när man hör personer som presidenterna för Rumänien och Tjeckien prata om Oskarshamn.«

Roland Palmqvist, president för GMF (en internationell grupp med representanter från kommuner med kärntekniska anläggningar), citerades i Nyheterna 22 augusti 2008 då han besökte Oskarshamn.

...regionala muskler.

Regionförbundet i Kalmar län har uppmärksammat de regionala effekterna av ett slutförvar, en inkapslingsanläggning och en kapselabrik. Vid en presskonferens i slutet av augusti framhölls bland annat de goda möjligheterna att göra lokala och regionala upphandlingar av de varor och tjänster som kommer att behövas vid de nya anläggningarna.

– Regionförbundet för en tät dialog med lokala och regionala aktörer om det behov som kan komma att uppstå. Den dag upphandlingarna påbörjas ska företag i Oskarshamn och i regionen som helhet ha starka muskler när det gäller leveransförmåga och kompetens, sa regiondirektör Håkan Brynielsson.

Läs mer på
www.kalmar.regionforbund.se

Foto: Raymond Murnier

SKB:s egen Oskarshamnsgeolog, Peter Hultgren, deltog i den Internationella geologikonferensen i Oslo. Han passade också på att hälsa på hos dinosaurierna på Oslos naturhistoriska museum.

... sommarens

Urbergsturer. Mer än 2 400 personer besökte Äspölaboratoriet under sommarens öppna urbergsturer. Två gånger per vecka har guidningarna skett på engelska vilket gjort att cirka 340 utländska besökare gästade laboratoriet.

... geologikonferens i Oslo.

I augusti samlades 6 000 geologer från hela världen på den 33:e Internationella Geologikonferensen för att vidga sitt vetande och lyssna till lärda kollegor.

Även Sverige och SKB deltog. Främst stod platsundersökningarna i fokus, eftersom dessa är de mest omfattande geovetenskapliga kartläggningar som över huvud taget gjorts i Sverige. Datamaterialet och den forskning som bedrivits baserat på detta, räckte till inte mindre än 34 bidrag inom sju olika ämnesområden.

– Vid flera tillfällen kunde vi konstatera att vi ligger mycket långt framme och att vårt arbete håller världsklass, säger Olle Olsson, chef för SKB:s platsundersökningar.

Läs mer på www.skb.se

Missade du sommarens urbergsturer?

I höst har du en ny chans att resa nästan 500 meter ner i underjorden!

I Äspölaboratoriet norr om Oskarshamn forskar SKB om hur man i framtiden ska bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle. Här får du veta hur vårt arbete skapar förutsättningar för en säker framtid.

Guidade turer ges lördagarna 4 oktober, 8 november och 6 december. Turen är kostnadsfri. Åldersgräns sju år. För mer information och bokning, besök www.skb.se eller ring Oskarshamns turistbyrå, på telefon 0491-881 88.

Svensk Kärnbränslehantering AB

Posttidning B

Svensk Kärnbränslehantering AB,
Box 250, 101 24 Stockholm

skb.se/lagerbladet

Lagerbladet har fått en egen webbplats. Här hittar du bland annat ett arkiv med tidigare nummer, kontaktuppgifter, Geologiskolan, bildspel m m. Vi kommer inte att nyproducera något material utan innehållet är hämtat från tidningarna.

Förhoppningsvis är webbplatsen klar när du får detta nummer i brevlådan – om inte, dyker den upp inom kort!

Tävling!

Förutom SKB:s och Lagerbladets webbplats tipsar vi om externa webbadresser som har anknytning till reportagen. Adresserna märker vi ofta med denna symbol.

Denna symbol räknas inte!

Hur många sådana webbsymboler finns det i detta nummer av tidningen? Skriv ner antalet på ett vykort och skicka ditt svar till Platsundersökning Oskarshamn, Lagerbladet, Simpevarp, 572 95 Figeholm så är du med och tävlar om fina priser. Du kan även mejla svaret till lagerbladet@skb.se. Glöm inte att tala om vilken edition det gäller – Östhammar eller Oskarshamn! Senast den **17 november** vill vi ha ditt svar.